PRIFYSGOL CYMRU
Y Drindod Dewi Sant
UNIVERSITY OF WALES
Trinity Saint David

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
Ysgol Cyfiawnder a Chynhwysiant Cymdeithasol

Ymchwil Llywodraeth Cymru

Adroddiad mewn perthynas â chontract i ddatblygu argymhellion ar gyfer Llywodraeth Cymru ar sut gall y sector gwirfoddol ac awdurdodau lleol gydweithio’n fwy effeithiol :rhif contract YW/VOL/003

Rhif contract: YW / VOL / 003.

Cynnwys

Adran	Rhif Tudalen
Cynnwys	1
Crynodeb Gweithredol	2
Nodi pa gymorth y mae sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol cenedlaethol a lleol yn ei gael ar hyn o bryd	2
Tabl 1. Mathau o gymorth i sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol cenedlaethol a lleol	3
Nodi pa gymorth sydd ei angen ar sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol cenedlaethol a lleol i'w cefnogi fel sefydliad gwaith ieuenctid gwirfoddol	3
Nodi'r hyn a fyddai'n helpu sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol ac awdurdodau lleol i gydweithio'n agosach	4
A oes unrhyw fylchau?	5
Yn yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, beth y gellir ei wneud i sicrhau cydweithio agosach a gwell canlyniadau i bobl ifanc?	6
Argymhellion.	7
Tabl 2. Argymhellion ar lefel leol, rhanbarthol a chenedlaethol ac yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy.	8
Crynodeb	10
Atodiad 1	
Atodiad 2	

Crynodeb Gweithredol

Mae nifer o ffynonellau o gymorth ar gael i sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol yng Nghymru, gan gynnwys cymorth ariannol, adnoddau, arbenigedd a thrwy rwydweithio. Fodd bynnag, ni welir y mathau hyn o gymorth yn gyson ledled Cymru ac yn ogystal, mae'r ymchwil hon wedi nodi bod yr ystod o gymorth a roddir i sefydliadau lleol dipyn yn fwy na'r cymorth a roddir i sefydliadau cenedlaethol. Mae angen i sefydliadau yn y sector statudol a'r sector gwirfoddol ddatblygu gweledigaeth a rennir ar gyfer yr hyn y mae angen iddynt ei gyflawni i bobl ifanc Cymru. Mae angen iddynt symud y tu hwnt i fuddiannau eu sefydliadau eu hunain a bod yn glir ynglŷn â sut y gallant gydweithio i wella bywydau pobl ifanc. Er bod llawer o elfennau a rennir, er enghraifft ymrwymiad i egwyddorion a gwerthoedd gwaith ieuenctid, fodd bynnag, daw llawer o fylchau i'r amlwg yn y ddarpariaeth. Gellir grwpio'r rhain fel a a ganlyn: cynllunio strategol (ar lefel genedlaethol a lefel awdurdod lleol), materion ariannol, arbenigedd, ac yn bwysig ddigon, cyfnewid gwybodaeth er budd pobl ifanc. Gellid mynd i'r afael â'r materion hyn drwy gydweithredu'n fwy.

Nodi pa gymorth y mae sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol cenedlaethol a lleol yn ei gael ar hyn o bryd

Diben yr ymchwil hon oedd ystyried y trefniadau mwyaf priodol i gefnogi'r sector gwaith ieuenctid gwirfoddol y tu hwnt i 2016. Amcangyfrifir bod y sector gwaith ieuenctid gwirfoddol yn cynnwys 30,000 o wirfoddolwyr sy'n oedolion sy'n gweithio gyda mwy na 250,000 o bobl ifanc (Cyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol). Cytunodd y Grŵp Cyfeirio Gweinidogol ar Waith Ieuenctid y dylai modelau yn y dyfodol alluogi partneriaid i gydweithio'n agosach a bod angen newid. Mae ein hymchwil wedi nodi bod y neges hon yn cael ei derbyn. Ceir tystiolaeth o gryn dipyn o arfer da o ran sut mae sefydliadau'r sector gwirfoddol a'r sector a gynhelir yn cydweithio i sicrhau canlyniadau cadarnhaol i bobl ifanc a chymunedau.

Mae'r hinsawdd ariannol gynyddol heriol a wynebwyd gan y sector cyhoeddus yn gyffredinol yn ystod y blynyddoedd diwethaf wedi arwain at dirwedd gwaith ieuenctid sy'n newid o hyd. Daeth hyn i'r amlwg o ystyried bod gwariant y sector gwaith ieuenctid a gynhelir wedi gostwng 14 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, yn ôl yr archwiliad o wasanaethau ieuenctid ar gyfer 2014-15 (Ystadegau Cymru). Mae'r cyd-destun ariannol anodd hwn yn gwaethygu o ystyried gostyngiad tebyg yn y gweithlu. Dengys yr archwiliad o waith ieuenctid ostyngiad o 19% yng ngweithlu'r sector statudol rhwng 2012 a 2015 (Ystadegau Cymru).

Er gwaethaf y cyd-destun heriol o fewn y sector (gweler Atodiad 1) mae ein hymchwil wedi dangos bod sefydliadau gwirfoddol cenedlaethol a lleol yn cael amrywiaeth o gymorth o ffynonellau gwahanol, gyda sefydliadau lleol yn cael mwy o amrywiaeth o gymorth na sefydliadau cenedlaethol. Mae sefydliadau cenedlaethol a lleol wedi nodi bod ganddynt ffyrdd gwahanol o weithio a bod angen mathau gwahanol o gymorth arnynt. Mae sefydliadau gwaith ieuenctid cenedlaethol yn cael cymorth Cyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol, ymhlith eraill, sy'n cydnabod mai gwybodaeth, hyfforddiant a rhwydweithio yw'r prif fathau o gymorth y mae'n eu cynnig i sefydliadau sy'n aelodau. Ar lefel leol, mae awdurdodau lleol yn darparu 2 y cant o'u dyraniad cyllidebol fel cymorth grant o'r gwasanaeth ieuenctid statudol i'r sector gwirfoddol. O gynnwys cyfraniadau o gyllideb ehangach awdurdodau lleol, darparodd awdurdodau lleol bron £1 filiwn mewn cymorth grant i wasanaethau ieuenctid gwirfoddol yng Nghymru yn ystod y flwyddyn (Ystadegau Cymru). Dengys Tabl 1 y mathau o gymorth sydd ar gael i'r sefydliadau gwaith ieuenctid lleol a chenedlaethol.

Tabl 1. Mathau o gymorth i sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol cenedlaethol a lleol

Lleol	Cenedlaethol
Gwybodaeth a chyngor gan Gyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol ac mewn rhai achosion y Cyngor Gwirfoddol Sirol lleol	Grant Sefydliadau Ieuenctid Gwirfoddol Cenedlaethol
Hyfforddiant lefel isel sydd ar gael drwy awdurdodau lleol	Y wybodaeth a'r cyngor a rennir gan Gyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol
Cymorth ariannol drwy gael grantiau	Mae sefydliadau gwaith ieuenctid cenedlaethol yn cynnig cymorth gan gymheiriaid
Cymorth ariannol drwy wasanaethau ieuenctid awdurdodau lleol	Cymorth ariannol gan gyrff cyllido
Cydweithredu ag awdurdodau lleol	Hyfforddiant drwy Goleg Cymunedol YMCA Cymru
Partneriaethau â gwasanaethau ieuenctid lleol	
Mae Gwasanaethau Ieuenctid yn cynnig gwybodaeth leol	
Adnoddau gwaith ieuenctid a rennir	
Mae Gwasanaethau Ieuenctid yn cynnig arbenigedd mewn recriwtio	
Cyllid i sefydliadau gyflwyno elfennau o Strategaeth y Gymraeg a rhai elfennau ychwanegol lleol	
Mae sefydliadau gwirfoddol lleol yn cael cefnogaeth eu cyrff cenedlaethol.	
Mae'n rhaid i gymorth lleol fod yn bwrpasol. Os yw'n rhy ffurfiol gall godi braw ar wirfoddolwyr	
Mae gwefannau cyrff cenedlaethol yn ffynhonnell bwysig o wybodaeth	
Mae cyrff cenedlaethol yn cynnig cymwysterau mewnol mewn arweinyddiaeth i grwpiau lleol	
Y defnydd o gyfryngau cymdeithasol i roi gwybod am ddigwyddiadau sydd ar y gweill a materion o ddiddordeb	

Dengys Tabl 1 fod sefydliadau lleol yn cael sawl math o gymorth. Mae'r angen am y mathau hyn o gymorth yn newid dros amser. Ymddengys bod rhai awdurdodau lleol a chynghorau gwirfoddol sirol yn gallu cynnig mathau amrywiol a pherthnasol o gymorth i'w rhwydweithiau lleol yn fwy nag eraill.

Nodi pa gymorth sydd ei angen ar sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol cenedlaethol a lleol i'w cefnogi fel sefydliad gwaith ieuenctid gwirfoddol

Mae cyfranogwyr yn dweud eu bod yn ymfalchïo yn eu cyfraniad i roi gwerth i bobl ifanc a chymunedau, gan nodi bod sefydliadau yn y sector gwirfoddol yn awyddus

iawn i weithio mewn partneriaeth a'u bod am wneud cyfraniad gwirioneddol i sicrhau canlyniadau cadarnhaol. Dyna'r brif neges gan y sector gwirfoddol. Ym mhob achos, byddai'r sector yn croesawu cydweitho'n agosach â'r sector a gynhelir.

Bydd y cymorth sydd ei angen ar sefydliadau gwirfoddol lleol a chenedlaethol yn amrywio o bryd i'w gilydd. Mae angen i'r cymorth hwn fod yn bwrpasol, yn hygyrch o ran pryd mae'r cymorth ar gael (ymweliad gan 'drefnydd' lleol, er enghraifft), ac yn ystyrlon, yn y ffaith bod y cymorth sydd ar gael yn ymateb i angen lleol. Felly, mae'n rhaid i adnoddau ychwanegol fod ar gael er mwyn gwella ac ehangu ansawdd a chysondeb y cymorth sydd ar gael ledled Cymru.

Un o'r prif themâu a gododd drwy'r ymchwil oedd yr angen am lefel gynaliadwy o gyllid ar sefydliadau. Mewn rhai achosion, gwnaeth yr awdurdod lleol dynnu ei gymorth ariannol yn ôl i sefydliadau gwirfoddol lleol ar fyr rybudd dros ychydig o wythnosau. Dylai Cytundebau Lefel Gwasanaeth sy'n bodoli eisoes a rhai newydd fod yn gadarn a dylent gael eu hadolygu'n flynyddol er mwyn sicrhau rhywfaint o sicrwydd cyllid.

Nododd yr ymchwil fod rôl y rheolwr prosiect yn hollbwysig i lwyddiant sefydliadau gwirfoddol. Bydd rhaglen hyfforddiant ar arweinyddiaeth strategol yn ddefnyddiol i arweinwyr er mwyn eu helpu i ddod i delerau ag amrywiol ofynion yr hinsawdd economaidd-gymdeithasol sydd ohoni.

Mae sefydliadau gwirfoddol lleol bach yn awyddus i ddangos i'w cymunedau eu bod yn cynnig gwasanaeth lefel uchel. Mae gofynion sylweddol ar y sefydliadau hyn o ran sut i ddangos ansawdd o'r fath. Mae cadw cofnodion, achredu a diogelu oll yn hanfodol ond maent yn gosod beichiau o ran amser sy'n golygu na all y staff sy'n ymgymryd â'r gwaith hwnnw fod yn fwy rhagweithiol, er enghraifft, i godi arian. Byddai ymgais i ddatblygu systemau symlach sy'n diwallu anghenion casglu data yn ddatblygiad cadarnhaol yn hytrach na chreu biwrocratiaeth ddiangen i ymarferwyr. Dylai'r sector ddatblygu casgliad o adnoddau y mae'n hawdd cael gafael arnynt ac sy'n cael eu diweddaru'n flynyddol er mwyn rhoi gwybodaeth a chyngor ymarferol i sefydliadau gwirfoddol bach ynglŷn ag arfer gorau wrth redeg sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol bach.

Nodi'r hyn a fyddai'n helpu sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol ac awdurdodau lleol i gydweithio'n agosach

Mae'r Grŵp Cyfeirio Gweinidogol ar gyfer y Gwasanaeth Ieuenctid wedi nodi bod angen ffordd radical ymlaen ar gyfer y gwasanaeth ieuenctid yng Nghymru. Mae llawer o'r enghreifftiau o arfer da a nodwyd yn yr ymchwil ac yn y sampl gynrychioliadol isod yn gyson â'r weledigaeth hon gan y Grŵp Cyfeirio Gweinidogol sydd wedi argymell y dylai'r ffordd ymlaen ar gyfer y gwasanaeth ieuenctid yng Nghymru gynnwys yr amcanion canlynol:

- Dylai cyfranogiad pobl ifanc fod wrth wraidd y broses.
- Mae dull rhanbarthol o weithredu yn bwysig.
- Mae angen ymrwymiad hirdymor.
- Mae angen cydweithio

Ceir sawl enghraifft o sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol ac awdurdodau lleol yn cydweithio’n agos. Mae’n rhaid i’r enghreifftiau hyn o arfer gorau yn y maes hwn gael eu casglu, eu rhannu a’u dathlu.

Dylai rhaglen genedlaethol o hyfforddiant ar y cyd i arweinwyr gwaith ieuenctid a rheolwyr ddiwallu anghenion y sectorau gwaith ieuenctid statudol a gwirfoddol. Bydd cyfres o ddigwyddiadau rhwydweithio lleol yn helpu sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol ac a’r awdurdodau lleol i gydweithio’n agosach. Mae’r elfen hon o’r gwaith yn hollbwysig i feithrin cydberthnasau gwaith cadarn a datblygu gweledigaeth leol a rennir i bobl ifanc.

Byddai datganiad polisi cenedlaethol am gydweithio rhwng y sectorau yn helpu sefydliadau i gydweithio ymhellach. Gallai’r polisi hwn gynnwys canllawiau ar arfer da mewn perthynas â gweithio mewn partneriaeth a chynnwys enghreifftiau o arfer da o weithio mewn partneriaeth a’u heffaith ar fywydau pobl ifanc.

A oes unrhyw fylchau?

Mae *Strategaeth Gwaith Ieuenctid Genedlaethol Cymru 2014-2018* yn cydnabod bod angen i’r sector gwaith ieuenctid statudol a gwirfoddol gydweithio’n agosach ar lefel awdurdod lleol. Bu cydnabyddiaeth gyffredinol bod ymarfer gwaith ieuenctid yn newid a bod y gofynion ar staff yn newid o ganlyniad i hynny. Nododd un cyfranogwr fod ‘ein hanghenion hyfforddiant (y sector gwirfoddol) yr un fath ag anghenion y sector statudol. Rydym ar ddeall nad oes unrhyw arian i’w roi ond gellid cynnig hyfforddiant’. Mae Cyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol wedi nodi bod angen cyllid craidd ar y sector gwirfoddol er mwyn sicrhau y gall ddatblygu cyfleoedd i bobl ifanc a chefnogi ei wirfoddolwyr (Cyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol, 2016).

Bwlch 1. Mae angen rhywfaint o gyllid craidd ar sefydliadau cenedlaethol a lleol fel ei gilydd er mwyn sicrhau eu bod yn gallu cyflawni canlyniadau i bobl ifanc. Pan na fydd y cyllid craidd hwn ar gael neu pan gaiff ei dynnu’n ôl, yn aml iawn gwelir y ddarpariaeth leol yn diflannu.

Bwlch 2. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw ddull na fforwm strategol i’r sectorau statudol a gwirfoddol drafod a chynllunio gweledigaeth ar y cyd ar gyfer darparu gwasanaethau ieuenctid ledled Cymru.

Bwlch 3. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw ddatganiad polisi sy’n nodi’n fanwl sut y dylai awdurdodau lleol weithio gyda’r sector gwirfoddol.

Bwlch 4. Ceir diffyg cysondeb yn y cymorth i’r sector gwirfoddol ledled Cymru.

Bwlch 5. Mae diffyg ymwybyddiaeth ymhlith sefydliadau gwirfoddol lleol ynglŷn â ble a sut y mae polisi gwaith ieuenctid yn cael ei ddatblygu.

Bwlch 6. Yr angen am gyfarwyddiadau a chanllawiau cadarn iawn i ysgolion mewn perthynas â rôl bosibl y sector gwirfoddol lleol.

Bwlch 7. Nid oes map cyflawn o’r cymorth ariannol presennol i’r sector gwirfoddol ledled Cymru, er mwyn asesu manylion y cymorth ac ystyried yr effaith a gafwyd.

Bwlch 8. Ceir diffyg eglurder ynglŷn â'r amrywiol strwythurau cynllunio lleol i blant a phobl ifanc. Dylid mynd i'r afael â hyn ar fyrder wrth inni symud ymlaen i weithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Bwlch 9. Ar hyn o bryd ceir bwlch yn yr ymwybyddiaeth ymhlith sefydliadau gwirfoddol lleol o'r ffordd orau y gallant baratoi i fod yn fwy llwyddiannus mewn trefniadau tendro lleol.

Bwlch 10. Mae'r archwiliad o Waith Ieuenctid yn cynnwys Cytundebau Lefel Gwasanaeth ond nid yw'n cydnabod yr hyn a ddarperir gan y sector gwirfoddol nac isgontractwyr eraill. Mae hyn yn achos pryder i ddarparwyr yn y sector gwirfoddol.

Bwlch 11. Ceir bylchau o ran cynaliadwyedd llawer o'r trefniadau cyllido. Mae angen i arweinwyr lleol ystyried hyn yng ngoleuni asesiadau o anghenion lleol.

Bwlch 12. Cafwyd tystiolaeth anecdotaidd sy'n awgrymu nad yw rhai clybiau ieuenctid mor gynhwysol ag y gallent fod o ran sicrhau y gall pobl ifanc ag anabledd fanteisio ar y ddarpariaeth. Gallai'r cymorth cywir i glwb, a chan glwb, wneud gwelliannau sylweddol o ran ansawdd bywyd pobl ifanc, er enghraifft, pobl ifanc ag anabledd.

Bwlch 13. Mae gwirfoddolwyr yn gwneud cryn dipyn o waith i'w cymunedau. Mae cefnogaeth anffurfiol gan gymheiriaid a chydnabyddiaeth o'r cannoedd o oriau y mae gwirfoddolwyr yn eu cyfrannu i'w cymunedau bob blwyddyn yn bwysig. Fodd bynnag, nid oes digon o gydnabyddiaeth nac ymwybyddiaeth ymhlith y cyhoedd.

Bwlch 14. Mae'r sector yn gwella o ran rhannu arfer cyfredol, er enghraifft, drwy'r Gwobrau Rhagoriaeth mewn Gwaith Ieuenctid yng Nghymru, ond nid yw'n ddigon da o ran nodi a rhannu gwybodaeth yn ddigon eang neu reolaidd.

Yn yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, beth y gellir ei wneud i sicrhau cydweitho agosach a gwell canlyniadau i bobl ifanc?

Yn genedlaethol – mae angen corff sy'n dwyn ynghyd y rhai sy'n gwneud penderfyniadau strategol yn y sector gwirfoddol a'r sector statudol i gynrychioli pobl ifanc Cymru a'u buddiannau, er mwyn rhannu gwybodaeth am arfer gorau a datblygu gweledigaeth a rennir ar gyfer gwaith ieuenctid yng Nghymru. Mae'n rhaid i Gynghrair Gwaith Ieuenctid Cymru gael ei atgyfnerthu.

Dylai'r sector weithio gyda Llywodraeth Cymru i ddatblygu datganiad polisi ynglŷn â threfniadau cyllido ar gyfer y sector gwaith ieuenctid gwirfoddol. Dylai'r archwiliad blynyddol o waith ieuenctid ystyried cyfraniad y sector gwirfoddol fel isgontractwyr yn y gwaith o sicrhau canlyniadau i bobl ifanc.

Mae gwybodaeth briodol ac amserol yn hollbwysig ar bob lefel ac roedd yn amlwg bod aelodaeth sefydliadau yn y sector gwirfoddol o Gyngor Cymreig y Gwasanaethau Ieuenctid Gwirfoddol o gymorth mawr yn hynny o beth. Mae hwn yn gryfder a dylai cymorth fod yn fwy cyson ledled Cymru.

Mae'n rhaid i'r sector wneud rhagor i nodi arfer da cyfredol o ran gweithio mewn partneriaeth a'i rannu drwy'r sector cyfan yng Nghymru.

Yn lleol – mae mapio'n allweddol, gan nodi bylchau a meithrin gallu comisiynwyr a chyrff cyflawni fel ei gilydd. Mae comisiynu neu ddarparu'r gwasanaethau cywir er budd pobl ifanc yn lleol yn hollbwysig. Mae gan bobl ifanc yr hawl i gael eu cynnwys pan gaiff y penderfyniadau hyn eu gwneud.

Mae gan y sector gwirfoddol y gallu i arallgyfeirio'n gyflym ac mae hwn yn gryfder strategol i'r sector. Gellid gwneud rhagor i fanteisio i'r eithaf ar y gallu hwn. Nododd cyfranogwyr y sector gwirfoddol hefyd y gallai'r ffordd y dyrennir y Grant Cynnal Refeniw fod yn fwy tryloyw ledled Cymru.

Awgrymodd cyfranogwyr fod gormod o ffactorau sy'n ysgogi'r gwaith a bod angen prosesau gwneud penderfyniadau strategol ynglŷn â'r busnes craidd gwirioneddol a'r ffordd ymlaen o ran polisi ac ymarfer yn y sector yn genedlaethol ac yn lleol. Mae hwn yn ddilema lleol ond yn un y gellid mynd i'r afael ag ef yn rhannol drwy ddull gweithredu cenedlaethol, cydgysylltiedig.

Argymhellion.
Mae'r argymhellion o'r astudiaeth hon yn deillio o ddadansoddiad o ganfyddiadau'r ymchwil. Ar gyfer rhai o'r argymhellion, nid oes angen adnoddau ychwanegol, dim ond addasu arferion gwaith presennol. Mae i argymhellion eraill oblygiadau o ran adnoddau a dylid ystyried eu costau a'u manteision posibl. Daw'r darn isod o'r brif astudiaeth gyda'r prif argymhellion wedi'u nodi. Mae Tabl 2 yn cynnwys rhestr fwy cynhwysfawr o'r argymhellion.

Hyfforddiant arweinyddiaeth strategol i arweinwyr a rheolwyr yn y sector gwirfoddol a statudol. Gallai elfennau o'r hyfforddiant gael eu cyflwyno gyda'i gilydd i'r ddau sector er mwyn helpu i hwyluso gweledigaeth a rennir.

Bydd rhagor o gyfleoedd os byddai'r gwasanaeth ieuenctid yn ymgysylltu'n fwy effeithiol â Diwydiant/Cyflogwyr a allai fuddsoddi mewn addysg gymdeithasol. Gallai hyn gynnig cyfleoedd gwirioneddol werthfawr ar gyfer dysgu anffurfiol a dysgu heb fod yn ffurfiol yn y gweithle.

Datblygu llawlyfr ymarferol, gwefan ac ap ffôn symudol a fyddai'n helpu sefydliadau gwirfoddol lleol i nodi arfer da a diogel ac fel cymorth i sefydliadau newydd sy'n cael eu sefydlu.

Dylid sefydlu grant i helpu'r Cynghorau Gwirfoddol Sirol lleol i rannu arfer da ym maes gwaith ieuenctid, gweithio fel dolen gyswllt rhwng y sector statudol a'r sector gwirfoddol a rhoi cymorth hollbwysig i sefydliadau cymunedol bach.

Datblygu e-gyfnodolyn i bobl ifanc sy'n nodi ac yn rhannu arfer da drwy'r sector cyfan, ac sydd hefyd yn sicrhau bod y prif negeseuon yn cyrraedd y gynulleidfa fwyaf bosibl ar y cyfryngau cymdeithasol.

Mae'r ymchwil hon wedi nodi trefniadau comisiynu sydd wedi bod ar waith yn llwyddiannus iawn ers deng mlynedd. Gallai ardaloedd eraill fod yn datblygu dull strategol o gomisiynu. Dylai ymchwil i effaith y trefniadau comisiynu presennol gael ei rhannu er mwyn osgoi oedi a dyblygu (Gweler Atodiad 2).

Mae angen i sefydliadau gwaith ieuenctid gwirfoddol a gwasanaethau ieuenctid awdurdodau lleol gydweithio'n agosach a chydweithredu mwy. Dylai awdurdodau lleol weithio mewn ffordd gadarnhaol a chydweithredol â sefydliadau gwirfoddol er mwyn helpu i sicrhau bod y gwaith ieuenctid a ddarperir yn diwallu anghenion lleol ac y gwneir y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael. (Llywodraeth Cymru, 2014).

Caiff ymwybyddiaeth o'r ymchwil a'r tueddiadau diweddaraf ei phrif ffrydio o fewn y sector a thrwy'r sector cyfan. Bydd hyn yn atgyfnerthu ymarfer, yn gwella canlyniadau ac yn arwain at wasanaeth o ansawdd gwell i bobl ifanc. Dylid cynnal cyfres o ddosbarthiadau meistr ar waith ieuenctid ledled Cymru. Bydd hyn yn datblygu diwylliant dysgu, yn hytrach na diwylliant gwneud yn unig, ymhellach.

Tabl 2. Argymhellion ar lefel leol, rhanbarthol a chenedlaethol ac yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy.

Lefel strwythurol	Tymor Byr	Tymor Canolig	Tymor Hwy
Lefel sefydliadol	Cynnal arfarniad cyflym o'u parodrwydd i gydweithredu ar draws sectorau. Nodi'n fanwl eu cyfraniad unigryw i fywyd lleol.	Cydweithio i ddatblygu cynllun cyllido gwaith ieuenctid/gwasanaeth ieuenctid lleol.	Dylai sefydliadau lleol geisio nodi eu cryfderau a bod yn rhagweithiol o ran llunio hyfforddiant DPP a'i gynnig i'r sector. Gallai hyn fod yn ffynhonnell ychwanegol o incwm.
		Sesiynau cyfnewid sgiliau ac adnoddau lleol gydag elfen gymdeithasol (gallai hyn gael ei hwyluso drwy grant bach).	
Lefel leol/ranbarthol	Cynnal archwiliad lleol o ddarpariaeth ac anghenion er mwyn cadarnhau graddau'r gwaith ieuenctid ym mhob ardal ac anghenion pobl ifanc yn lleol.	Ar lefel awdurdod lleol, sefydlu fforwm traws-sector i ddatblygu dull cyffredin o gydweithredu i bob ardal.	Ym mhob ardal, datblygu cynllun a rennir er mwyn sicrhau osgoi dyblygu gwaith a sicrhau bod pobl ifanc yn cael y canlyniadau gorau posibl.
	Datblygu cynllun datblygu'r gweithlu lleol/rhanbarthol sy'n cynnig hyfforddiant priodol y tu allan i oriau swyddfa ac mewn ymateb i ymgynghoriad â rhanddeiliaid.	Sicrhau bod mynediad at gynlluniau hyfforddiant lleol ar gael yn gyffredinol i randdeiliaid mewn modd amserol.	

	Dylai pob Prif Swyddog Ieuenctid drefnu fforwm rheolaidd â darparwyr yn y sector gwirfoddol lleol er mwyn rhannu gwybodaeth ynglŷn ag anghenion pobl ifanc a chymunedau a gweithio gyda'r Cyngor Gwirfoddoli Sirol lleol i roi cyhoeddusrwydd i gynlluniau a sianeli cyllido lleol. Nod hyn yw creu partneriaethau gwell drwy ddealltwriaeth well o gyd-destun ei gilydd.		
Lefel genedlaethol	Dylai Llywodraeth Cymru geisio datblygu strategaeth gyllido sydd o leiaf yn seiliedig ar gylch cyllido tair blynedd lle bynnag y bo modd.	Dylai cyllidwyr geisio lleihau'r baich adrodd sy'n angenrheidiol ar gyfer darpariaeth wedi'i chyllido, hyd y gellir.	Mae strategaethau gwaith ieuenctid cenedlaethol yn y dyfodol yn cynnwys canllaw clir ar gydweithredu rhwng y sector gwirfoddol a'r sector a gynhelir, a pholisi ar gydweithio.
	Dylai Llywodraeth Cymru ystyried comisiynu ymchwil i gostau, manteision ac effaith darnau penodol o waith a rhoi cyhoeddusrwydd i arfer gorau pan gaiff ei nodi.	Dylai'r sector nodi sefydliad arweiniol i gynorthwyo darparwyr yn y sector gwirfoddol gyda gweithgareddau sy'n gysylltiedig â'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd.	Dylai strategaethau gwaith ieuenctid cenedlaethol yn y dyfodol gynnwys targed CAMPUS ar gyfer dyrannu cyllid i'r sector gwirfoddol.
	Dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu'r gwaith o ddatblygu llawlyfr ar waith ieuenctid i unigolion a darparwyr annibynnol lleol sy'n cynnwys manylion gofynion o ran y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, Iechyd a Diogelwch, Llywodraethu.	Dylai'r archwiliad blynyddol o waith ieuenctid ei gwneud yn ofynnol i ymatebwyr nodi canlyniadau a gyfrannwyd gan y sector gwirfoddol ac isgontractwyr eraill.	
	Dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu'r gwaith o ddatblygu canllawiau arfer da blynyddol i wella ymarfer er budd pobl ifanc a chymunedau.	Dylai Cynghrair Gwaith Ieuenctid Cymru gael ei atgyfnerthu i'w gwneud yn bosibl i ddull a blaenoriaethau a rennir ar gyfer pobl ifanc yng Nghymru gael eu datblygu.	

Crynodeb
Hoffem ddiolch i'r holl staff a gwirfoddolwyr a roddodd o'u hamser i gymryd rhan yn yr astudiaeth hon. Nododd ein hymchwil fod rhanddeiliaid yn y sector gwirfoddol yn ymwybodol o realiti hinsawdd ariannol anodd iawn yn y sector cyhoeddus ehangach. Mae'r tîm wedi cynnal cyfweliadau â rhanddeiliaid o bob rhanbarth ledled Cymru – pedwar cyfweliad i gyd. Hefyd, cynhaliwyd un grŵp ffocws â 12 o gynrychiolwyr o sefydliadau gwirfoddol cenedlaethol a lleol yn y gymuned o bob rhan o Gymru. Roedd y cyfranogwyr yn cynnwys cynrychiolwyr o gynghorau gwirfoddol lleol, Prif Swyddogion Ieuenctid, a darparwyr gwaith ieuenctid cymunedol bach. Cynhaliwyd un cyfweliad yn Gymraeg. Dengys y canlyniadau lawer o enghreifftiau da iawn o gydweithredu sy'n cynnig manteision gwirioneddol i bobl ifanc yng Nghymru. Mae rhanddeiliaid yn deall bod newidiadau ym maes gwaith ieuenctid yn creu gofynion newydd ar y gweithlu a bod angen i hyfforddiant gwaith ieuenctid gael ei gynnig ar sail gyfartal drwy'r sector cyfan. Ystyrir bod arweinyddiaeth yn hollbwysig i greu naws a diwylliant a chynnig modelau arfer da clir o ran cydweithredu – mae angen i'r sectorau ddatblygu ffordd o gydweithio yn hytrach na sefyllfa lle mae'r naill yn oruwch na'r llall. Mae gan y sector gwaith ieuenctid a gynhelir a'r sector gwirfoddol yng Nghymru gryfderau sylweddol y gellir adeiladu arnynt drwy gefnogi'r argymhellion a geir yn yr adroddiad hwn.

Atodiad 1: Dadansoddiad PEST

Gwleidyddol	**Economaidd**
Mae pobl ifanc yn uchel ar yr agenda wleidyddol, mae gwaith ieuenctid mewn sefyllfa dda i chwarae rhan weithredol er mwyn dylanwadu ar bolisi yn y dyfodol. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn cynnig cyfle strategol i waith ieuenctid ymateb yn rhagweithiol. Yn aml, ynghlwm wrth y cyllid y mae targedau sy'n dylanwadu at ddull egwyddorol o ymgymryd â gwaith ieuenctid, a all wanhau ei gryfderau. Dylai gweithwyr ieuenctid gydweithio'n agos a pheidio ag ofni gweithio gyda'u haelodau etholedig lleol a rhannu gwybodaeth ynglŷn â'u gwaith a'i effaith. Gyda chryn sylw yn y cyfryngau i drafferthion byd-eang dylai'r gwasanaeth ieuenctid ymateb er mwyn sicrhau bod pobl ifanc yn cael gwybodaeth am realiti digwyddiadau byd-eang a'r cysyniad o risgiau gwirioneddol.	Rydym yn rhan o wlad gyfoethog ond nid yw'r cyfoeth hwn yn cael ei drosi'n lefelau da o lesiant i bobl ifanc. Mae cyllidebau gwaith ieuenctid yn cael eu lleihau. Mae'r cyllid i'r sector elusennol yn cael ei leihau. Mae'r hinsawdd ariannol yn gwneud pontio tuag at fyd oedolion yn llwyddiannus yn fwy anodd i bobl ifanc. Gall gwaith ieuenctid ymateb i hynny. Yn aml, mae'n rhaid i sefydliadau fynd ar drywydd cyllid er mwyn sicrhau eu cynaliadwyedd ac mae hyn yn gwanhau effaith eu gwaith ieuenctid ac yn tynnu eu sylw oddi wrth y busnes craidd, sy'n gylch anfad. Mae gweithwyr ieuenctid yn cynnig cyfalaf cymdeithasol amhrisiadwy i bobl ifanc yn ystod y cyfnod pontio tuag at fyd oedolion.
Cymdeithasol	**Technolegol**
Mae cymdeithas yn newid ar gyfradd nas gwelwyd erioed o'r blaen. Mae angen i'r gwasanaeth ieuenctid edrych ymlaen at gyfleoedd yn y dyfodol, er enghraifft, gweithio gyda chyflogwyr yn uniongyrchol, ystyried prentisiaethau. O ran cynnydd cyflym mewn pryder cymdeithasol ymhlith pobl ifanc, gallai'r gwasanaeth ieuenctid fod yn rhagweld hyn ac yn ymateb yn gadarn fel y mae wedi'i wneud eisoes gyda chynlluniau cerdyn-c.	Mae angen i'r gwasanaeth ddefnyddio technoleg newydd ond heb fod yn gaeth iddi. Mae angen iddo fod yn strategol wrth ei defnyddio. Dylai'r gwasanaeth ddatblygu gweledigaeth ar gyfer y ffordd y mae'n gweithio gyda thechnoleg er mwyn manteisio i'r eithaf ar obsesiwn pobl ifanc gyda hi ond dylai hefyd fod yn glir ynglŷn â sut y gall gwaith ieuenctid ategu defnydd pobl ifanc o'r dechnoleg. Byddai ymchwil yn nodi arfer gorau

Dylai'r gwasaneth ieuenctid roi mwy o sylw i ddatblygu proffil yn y cyfryngau cymdeithasol. Mae arddull yr hyn a gynigir yn hollbwysig. Gordewdra a'i ganlyniadau – gall y gwasanaeth ieuenctid chwarae rhan sylweddol yn y gwaith o annog ffordd iach o fyw.	cyfredol ledled y byd mewn technoleg a phobl ifanc. Gallai'r gwasanaeth ddefnyddio ei adnoddau i alluogi pobl ifanc i ddatblygu ymdeimlad o ddinasyddiaeth fyd-eang.

Atodiad 2: Astudiaethau Achos

Astudiaeth Achos 1. Mewn un ardal gallai'r sector gwaith ieuenctid a gynhelir nodi tair partneriaeth fel 'gwasanaethau a gomisiynwyd'. Ymhlith nodweddion pwysig y trefniadau hyn roedd lefelau uchel o ymddiriedaeth a oedd wedi'i meithrin dros flynyddoedd lawer o gydweithio. Mae'r trefniadau hyn yn addas i'r ddau barti a chânt eu rheoli drwy broses drylwyr o adroddiadau chwarterol a blynyddol. Mae gan y comisiynydd syniad clir o'r hyn sydd ei angen ac mae'n sicrhau bod y bartneriaeth yn cyflawni'r canlyniadau a ddymunir. Mae trefniadau adrodd clir ar waith i fonitro'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei ddarparu a'i effaith.

Astudiaeth Achos 2. Mewn un ardal mae gan wasanaeth ieuenctid a gynhelir bartneriaethau cydweithredol sy'n ei alluogi i ddarparu gwasanaeth i bobl ifanc leol yn fwy effeithiol nag y gallai pe bai'n gweithio ar ei ben ei hun. Mae hyn yn amlwg drwy'r naill bartner yn cynnig adeilad lle y gellir gweithio a'r llall yn cynnig arbenigedd y gweithwyr ieuenctid. Mae'r rhain yn cynnwys gweithio gydag ymddiriedolaeth elusennol i ddatblygu rhaglen o waith ieuenctid sy'n datblygu sgiliau llythrennedd ymhlith pobl ifanc yn eu harddegau cynnar a gyda sefydliad tai i gyflwyno mathau o addysg i ategu addysg ffurfiol e.e. cymwysterau BTEC ac ABCh.

Astudiaeth Achos 3. Mewn un ardal wledig mae'r cyngor gwirfoddol sirol yn cyflogi hwylusydd plant a phobl ifanc i hwyluso rhwydweithio a sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu cysylltu â threfniadau cynllunio lleol a ledled y sir. Mae hyn yn tanlinellu pwysigrwydd cyfathrebu da yn y sector. Yn yr ardal hon ceir perthynas waith ardderchog rhwng y Prif Swyddog Ieuenctid a'r Cyngor Gwirfoddol Sirol ac ymrwymiad i ddatblygu gweledigaeth a rennir. Mae hon yn enghraifft amlwg o arfer da.

Astudiaeth Achos 4. Mewn un gymuned mae'r sector gwaith ieuenctid statudol a gwirfoddol yn rhannu adeiladau ac yn ategu gweithgareddau ei gilydd. Gall y ddau bartner ddenu cyllid o ffynonellau gwahanol ac mae ganddynt broffiliau gwahanol yn y gymuned. Mae'r staff yn glir eu meddwl eu bod yn gweithio ar sail rhoi pobl ifanc yn gyntaf. Mae'n amlwg nad yw pobl ifanc yn poeni pwy sy'n darparu'r gwasanaeth mewn gwirionedd. Y peth pwysig iddynt hwy yw bod y gwasanaeth cywir yn cael ei ddarparu'n dda ac ar amser.